

A NOSA TERRA

BOLETÍN QUINCENAL
ANO VII — NÚMERO 189 — 25 JULIO 1923

DIA DE GALICIA DO ANO 1923

OFRENDA

Fai tres anos que os nacionalistas vimos celebrando no día de Sant-Yago o día de Galicia, día de santidade en que os nosos corazóns renovan o seu voto diante o altar da Patria, día de ledicia en que todol-os galegos nos sentimos irmáns, día de esperanza en millores días, día en que as nosas almas voan hacia os hourizontes de días que inda non viñeron, pero que virán, que xa se ollan na lonxanía envoltos na brancura da nova Libertade.

Día de fe no porvir, de fe en nós mesmos, de fe na forteza da raza que ha de cumprir outos destinos, de fe en todol-os galegos porque pra todos tén a Santa Terra agarimos de nai e promesas de noiva.

Fai tres anos que vimos os nacionalistas celebrando o Día de Galicia, e oxe xa son todol-os galegos os que celebran esta festa patriótica, dándose todos conta do seu trascendente simbolismo.

Nosoutros saudamos con orgullo de patriotas e con amore de irmáns a todol-os galegos, pero preferentemente a todol-os nacionalistas que nas moitas e diversas organizaciós, xa xurdías e podentes, que hay na nosa Terra, tanto veñen loitando pol-a sua redenzón e libertade; a eles especialmente noso saúdo porque son os escolleitos, os que como dicía o poeta, levan unha estrelaña na fronte e no bico un cantar, e sobor todo porque xa oxe saben ser héroes, e mañán, si é preciso, saberán ser mártires.

Noso saúdo para os galegos do desterro. Para eles sempre a nosa ademiación e a nosa lembranza. Eles son os que mais deben sentir a escravitude da Terra, porque son os que tiveron que fuxir a outras terras mais libres por estar a sua terra escravizada.

E a tí Galicia, Nai nosa, Patria nosa, nosa única Patria, a tí que nos deche a vida, a tí por quen alentamos, n-este teu santo día, ofrendámosche as vidas nosas, agardando o teu mandato para que d-elas podas xurdir tí renovada e liberada.

A Redacción.

¡A nosa voutade de rexurdimento!

Hai algo que está acima de todas as forzas materiais e espirituales de que dispoñen os homes. A voutade, que percorre os mares, que trunfa do ar, que vence a terra, que cambea o pasado correxindo á hestoria, desfecendo as inxurias d'outro tempo.

Os grandes bens que conqueriron as ciencias, as fórmulas d'unión e d'organización social, os valores supremos que constituíen o xenio dos pobos, que teñen cifra no nome glorioso dos héroes, naceron sempre da ostiñación da voutade, e son os froitos que ela foi sementando polo rego da vida.

¡Adiante, pois, decote! Nosotros apor da luz e da ouitura, sin nos arredar pol-as mágoas nin nos deter pol-as desfeitas.

Hamos pensar mais n'o mañán que no día d'oxe, mais nos qu'han vir, qu'en nós mesmos; porque o tempo pr'os pobos conta menos que pr'os homes.

Cada "Día de Galicia" que celebremos afincará a nosa voutade de rexurdir! o mesmo si nos lembra éxitos e ventaxas que si nos trae recorde de feridas e dôres: que nas loitas da vida os golpes tamén ensinan e donan dureza á coraza, e cando non fan morrer á derradeira acrecentan a forteza.

MANUEL PORTELA VALLADARES.

Barcelona, pol-o San Yago de 1923.

O noso gran día

Dendes do curruncho case que mergullado n-este mar de loita e protesta constante, d'antre os penedos inxentes e as brétemas medoñentas que agrandan a barudez dos irtos cabos de Touriñán e Finisterre, mando un saúdo, cheo de fe na santa Causa, a todos os que comulgan nas quentes arelas da redenzón da Terra.

E o noso gra ndía, o DIA DE GALICIA, i-eu fago tamén a miña festa, erguendo o corazón coma unha hostia fronte á inmensidade salgada, onde hoxe afúndese, mais aceso que nunca, o sol benfeitor que noutrora tivo aquí os seus mais devotos adoradores e o seu mellor tempo.

Ogallá n-esta noite brile con mais esplendor que nunca o alto vieiro empedrado con mundos—coma unha faixa branca no azur do ceu—, que nos séculos pasados guiou a tantos peregrinos; para que todol-os galegos vexan n-él a estrada lumiosa da vitoria final.

GONZALO LOPEZ ABENTÉ.

En Muxía, o día de San Yago do ano 1923.

Papel de fumar

N O R O E S T E

TORNAN AS VACAS PARA A ALDEA

Tornan as vacas para a aldea;
vacas roxas, vacas mouras,
vacas da coor marela.

Foi avisarlle un luceiro:
"¡a teixa noite está preta!"
lembráronse do cortello lonxano,
tamén da herba
qu'escoa o suor do corpo,
loira cabeleira d'unha Madalena.

Tornan as vacas para aldea;
vacas roxas, vacas mouras,
vacas da coor marela.

Como no San Xuán as mozas,
con cereixas nas orellas,
axiña elas van con fallas
encol do pescozo e testa.
Todol-as folliñas bican,
docemente, a sua pel tépeda
si quixeran voar poderían,
pois no mesmo lombo duas alas levan,
mais prefiren voltar paseniño
depinicando nas froles das veiras
hastra qu'os zagales lle berren:
"Ey, vacas, sei que non tendes presa!"

Tornan as vacas para aldea;
vacas roxas, vacas mouras,
vacas da coor marela.

Un instante se pararon
a carón d'unha figueira;

todol-os figos bulían,
sonaxas d'unha pandeira,
porque o vento os abanaba
como campanas nas festas;
entón os cornos das vacas
; como tremaban de invexa!
ponlas que no pairan froitos
nin coñecen primaveira.

Tornan as vacas para aldea;
vacas roxas, vacas mouras,
vacas da coor marela.

Xa tiraron do carro manicado,
xa cabelaron c'un arado a terra,
xa deixaron nas augas dos regos,
onde elas beberon, fiños de estrelas.

Tornan as vacas para a aldea,
vacas roxas, vacas mouras,
vacas da coor marela.

Alí as agardan as donas,
para lle munguil-as tetas;
e para que fique nas cuncas
a esmola da leite fresca,
branca como a lua,
como a lua chea.

EUGENIO MONTES.

(Do libro a sair *Alalás*).

Madrid, Santiago do 1923.

Irmán galego:

Hoxe é o "Día de Galicia"; hoxe, que é o día de Santiago, o 25 de Xulio.

Hoxe débete lembrar que ti naciches en Galicia. Todol-os homes teñen unha Patria, onde nasceron; a tua Patria é Galicia. Galicia nada ten que envexar á ningunha outra terra. Hoxe, que é o "Día de Galicia", pensa neso, adica sómente cinco minutos á poñer o pensamento na tua Terra, na tua Patria. Pensa que a tua Patria, tan rica, tan fermosa, é a que che fixo como eres, a que formou a tua alma. O seu chán procúrate a mantenza, e nun anaco d'el repousarás, xunto aos teus maiores e na compañía de todo canto amas. Pasarás á ser un anaco da tua Terra.

Pensa hoxe, con recollimento, que á tua Patria non se lle conceden os dereitos que lle corresponden. Pensa que xentes alleas téñena agrilloada con grilós de ferro e que se ti queres pódense esnaquizar.

Todo patriota arela as maiores grandezas para a súa Terra, e por acadalas ofréndalle a propia vida. Pensa que sen chegar á ese sacrificio podes lograr moito se traballas un pouco, se axudas algo aos que de cote laboramos por abranguer a súa prosperidade, a súa grandeza. Isto beneficiate á tí mesmo. Canto mais culta, canto mais libre, canto mais rica sexa a tua Patria, mellor poderás vivir tí; mais prosperidades preparas para a vida dos teus fillos; mais satisfeito, e mais orguloso tamén, esta-

rás da tua Terra. E se ti contribuíches ao seu engrandecimento, maor será a tua satisfacción.

Hoxe que é o "Día de Galicia", pensa que a tua Terra ten un idioma propio, ten unha maneira peculiar de expresión que a diferencia das demais. Ti non podes avergonzarte de ser galego; ti non podes renegar da tua Patria; ti non debes rebaixarte ante os estranos despreziando á fala da tua Patria, que é a fala galega. Ninguén deixa de falar, aínda no desterro, no idioma da súa Terra. A fala da tua Terra merece o teu respecto e o teu agarimo; fala de cote no idioma da tua Terra e sentiráste mais nobre, mais libre, mais honrado, *mais home*.

Irmán galego: Pensa no que leíche e notarás a verdade d'estas verbas. Convenceráste de que na grandeza ou na decadencia da tua Terra podes ter parte.

Irmán galego: A tua Terra, a tua Patria, precisa de tí: non gastes inútilmente a tua vida, e pensa que honrando á Galicia hóraste tí mesmo.

E non raches esta folla. Dalla á un amigo, e si a non entende, esprícalle o que quèr dicir. Se tès fillos ensínalles á leela e dilles o que sinifica. Eles agradecerancho no futuro.

Irmán galego: Galicia, a tua Patria agárdate.

¡Terra a Nosa!

A IRMANDADE DA FALA

Praza de María Pita, 17, baixo.

Esta folla foi repartida profusamente pol-a Cruña

Encol do arredismo

Hoxe que é o "Día de Galicia", quero adicar este segundo artigo encol do arredismo a falar do caso da Nosa Terra.

Tiñamos quedado en que na Hespaña todo hespañol vive materialmente arredado do Estado. Os galegos, como parte integrante tamén do Estado hespañol, atopámonos nas mesmas condicións, con respecto a aquel arredamento, que os demais cidadáns das outras nacionalidades. Igual que os demais, sufrimos os mesmos aldraxes e á forza contribuímos cos nosos cartos e aínda co'as nosas vidas moitas veces, ao sostimento d'aquel Estado. O mesmo que os demais, chegamos xá a nos convencer da inutilidade do Estado, tal como está constituído actualmente, e por eso en nós foi aniñando o arredismo.

Craro é que para os nacionalistas non é somentes esa a causa, pero é que seguramente si o Estado atendese máis cumpridamente ás necesidás da nosa Patria, aquel arredamento non se manifestaría tan radicalmente. Ademais hai moitos galegos que, aínda sen se chamar nacionalistas, considéranse arredados do Estado e eso é nada máis que porque fóronse convencendo, a realidade fóillelo ensinando, da ineficacia e da podredume en que aquel atópase.

E si a maioría dos galegos particularmente considéranse alleos ao Estado hespañol, nada tén de estrano que ese sentimento manifestécese co leitivamente. A necesidade foi facendo que os arredistas fóramonos axuntando en co leitividade. Así hoxe, os que non negamos o noso arredismo, non facemos máis que expoñer publicamente o arredismo que interiormente levan a maioría dos galegos e tamén o resto dos hespañoles.

Ademais, os arredistas galegos, que sabemos que Galicia é unha nacionalidade perfectamente definida, con lingua e costumes propias, con características puramente rracias, con sentimentos e gustos non somentes diferentes do resto dos pobos hespañoles senón materialmente opostos casi sempre, non podemos estar conformes con un Estado que nos rouba o que é noso, que pouco a pouco vai matando a nosa vida, que nos impón falas e costumes alleas, que non dá expansión á nosa riqueza senón que a vai aniquilando por favorecer á d'outros pobos e que de este tivo para a Nosa Patria aldraxes e nada máis que aldraxes.

Nós, que sabemos que o Estado hespañol non ha de resolver nunca o noso porbrema, cando éste se prantee en forma, porque é incapaz de resolver outros de menos importancia, temos que nos ir arredando pouco a pouco decatando de que n'ese arredamento está a resolución do problema noso e o conqnerimento da nosa liberdade. Co Estado hespañol está a nosa escravitude; no arredismo está a nosa liberdade. A elección non é dubidosa.

E non se nos diga que nos debéramos arredarnos senón todos xuntos traballar pol-o acabamento do Estado actual. Non; preferimos primeiro reconstituírnos a nós mesmos.

Poida que non fóramos arredistas se vísemos que o Estado hespañol tivese na súa historia a resolución, máis ou menos completa, de algún problema nacionalista. Pero nós que sabemos o que pasou con Cuba, co'as Filipinas e na actualidade con Cataluña, ¿qué confianza e qué esperanza podemos tén? Para min o ser arredista, ademais de ser un caso de patriotismo galego fondamente sentido é tamén unha cuestión de dinidade e de limpeza.

Galicia foi un pobo libre hasta que con malas artes e á forza, non sen que manifestase rexamente a súa protesta, foi arrastrada e agrilloada para formar parte do que

se chama Hespaña en xuntanza involuntaria con pobos diferentes en todol-os aspectos e baixo a opresión d'un poder que mediu a todos pol-o mesmo raseiro sen tén en conta os seus distintos medios de vida e as súas diferentes características. Ao mesmo tempo obrigáronlle a empregar un idioma que non era o seu e o propio medio de expresión quedou reducido á vida do fogar. Dende aquel momento conservou a decadencia da Nosa Patria e iniciouse o desgaleguismo que paseniñamente foi minando as xeneracións galegas, pero que a pesar de canto n'este senso se fixo, moi principalmente por parte do Estado hespañol, non conqneriu que fose apagado por completo o sentimento e a voz da nosa raza que mandaron máis que canto por conqnerilo realizouse. Aínda despois de sufrir cinco séculos de asoballamento, con todal-as inxusticias e atentados á nosa vida que aquel asoballamento levou aparelados, no momento actual consérvase a nosa raza con bastante pureza e latexa no pobo galego unha patriótica arela de vivir unha vida máis próspera e de máis liberdade da que endexamais nos poderá donar o Estado hespañol.

Galicia, como pobo definido, tén dereito a vivir e non hai lei humán que xustifique o seu sometimento a un poder alleo e a unha raza extranxeira completamente oposta á nosa. E Galicia non poderá vivir esa vida de grandeza e de liberdade senón é arredándose do Estado hespañol que non lle permite desenrolala.

Galicia, pois, tén xustifico dereito a se sentir arredista e procurar abranguer o máis axiña que poida aquel arredamento que tanto precisa para vivir. Nada tén de estrano que haxa galegos que se decaten d'esta realidade e non teñan incomente en se chamar arredistas, que quer decir integral e fondamente galegos. Craro é, e ahí esta o mal, que aínda non son moitos, tantos como deberan ser. Mais non importa; o sentimento haino en gran cantidade particularmente e en bastante co leitivamente. E eso é o que importa. Que Galicia non desapareza como pobo senón que cada día que pasa avívase máis n'ela o desexo de vivir e a conservación da súa existencia. E día chegará, non o dubidedes, en que terá de conqnerir integralmente o seu desexo.

Os que sentimos orgulo en nos chamar arredistas, traballemos se nacougo por chegar logo a ese día que terá de ser o verdadeiro "Día de Galicia".

VICTOR CASAS.

Verbas evanxélicas

Xa falan os Homes da Terra, Terra-naí que acolleu noso morno berce. Paz e libertá piden os bariles evanxelizadores dos nosos novos tmeos nos outos faladoiros e leedoiros da reivindicación. ¡ Viva Galicia, irmáns da nobre causa! Hoxe é o día da gran festa da nosa Raza!

A Raza baril esbravexa e quer redención. Os sacros Mortos de Sofán, Osera, Nebra e ¡ Sobredo!! queren que se faga xusticia. Xusticia fera y-esgrevia, xusticia viril que esmagulle as cabezas dos negreiros opresores.

Arturo Nogueroi dixo que "enriba de Compostela brillaba un sol d-humanidá". ¿ Será certo, fillos de Patria de Breogán?

Voltarán a nosa lembranza os nomes refulxentes de Xelmírez, Conde de Traba, Rodrigo de Padrón, Fernando de Castro e ¡ Pardo de Cela! Temos unha libertá que conqnerir, unha Terra que faguer nosa y-unha patria que independizar. Temos unha Hestoria que escribir, temos que entonar un 'ano ousado que sea un berro de rebeldía!

JUAN JESUS GONZALEZ.

No fito das profecías...

...A Nay Terra celebra hoxe a súa festa de lembranzas. O día do San Yago representa xa na Galicia a voz alcesa da Raza. E a nós esta ollada en que se xuntan o pasado y-o porvir, gústanos; facervos cargo que nós somos dos que creemos que do culto ó que foi depende o que ha de chegar. E así, os fíos invisibles que mesturan alén os mesmos desexos transmiten n'estas horas de ledicia con todo valimento os berros xubilosos. En calquera parte do mundo onde latexen as arelas xigantes de nova vida que estralan nos peitos celtas, o novo Honsana é como un hino de gloria que lovase deic'as estrelas tremadoras o fondo degoro de que o Pai Sol alumee a redenzón dos lares meigos y-escravos...

...E nestas horas de meditación, de recollimento, nos imos topar no ensono en visión delumante de ollar o sagro Ideal enriba d'unha estrada fermosa e frorida feita pol-as mans esgrevias dos vellos loitadores, e fincándonos na Terra que nos enfeitiza garimosamente deixamos pasar do peito os beizos a sinxela e doce pregaría que compón esta y-alma tola de saudade e imos debullando en col do chán as verbas feitas co arume perfumado de frores qu'inda se atopan pingorotadas pol-o divino sangue dos mártires. Eos beizos tremantes van decindo: ¡Terra urente e souril, chan fidalgo e vello: as y-almas gozosas dos teus fillos n'este día de lembranza, sinten a tua chamada angustiosa, os queixumes do teu door fondo, que poñen nas suas venas ese lume roxento que na súa mañífica serenidá non xa labaradas de fogaxe somellan, senon tan siquera tintura bermella de venganza... Pro non chores tí, Terra cariñenta, que o día da liberdade está moito mais preto do que moitos pensan, e nese día, ¡ou Terra Nosa!, os teus mozos saberán da rno teu colo fonxe cos infinitos cantores da Miséria que che teñen presa en ferroepe de fame a quen eles pintan de ouro engayolada con ledas pormesas, e agasalhada con parolas bonitas que as mais das veces gustan d'envolvere en onzas de promo, para que a tua sede de liberdade sexa afogada co mesmo sangue dos teus bos fillos... Pro non chores tí, ¡ou Terra Nosa!, que n'estas horas santas, vaise a dar o miragre: o panteísmo que a tua traxedia alimentou en nós, pon ás d'entusiasmo no noso corazón e sentímonos perder, desfeitos, nos teus brazos, como nos d'unha naiciña que ao mesmo tempo que nos enchera a faciana de bicos, marmulase ao noso ouvido suas verbas cintilantes, namentras o mar lumioso de que falan os vellos textos melios, rima cos nosos xuramentos e portestas, o seu bruar tristeiro, por non poder fuxir moi lonxe das costas de Suevia, cando as suas yangas de prata queiran sere recollidas pol-os tiráns para veren de apagar o lume dos incendos que enchen tod'a lexanía, fixarvos senón: ¿non semella o ir e vir das olas latexantes con cristás d'escuma o eterno motivo que brinca no que a naiciña nos dí?

¡Hai que ser fortes, rapaces! Os cobardes, os treidores son desleigados, pro no nson homes. E os que a min non me queren, xa non poderán querer a naide. O seu castigo téñeno, como dí o Leonidas Andriew no "Dies irae", en que se lles vai murchando o corazón. Porque non quixeron que eu fose, non serán eles nunca mais que os estranos, os verdugos uniformados, os fillos de mala nai; que en vez de voltar a min os ollos para conquistar o trunfo, diríxennos sempre a irrisoria a vergoñenta lei das xubilaciós... ¡Hai que ser fortes, rapaces! ¡Quen sabe si soilo falta xa un anaquiño na carreira trunfal das nosas arelas para que adequiera un sentido moito mais outo, profundo e lóxico a célebre frase que debemos lembrar decote n'este día!...

¡SAN YAGO E PECHA HESPAÑA! ¡Quen sabe

si a nova porfecia vai a cumprirse decontado!... ¡Quen sabe se o señor San Yago açolle os nosos pregos e pecha xa d'unha vez e para sempre, a atafegante Hespaña malfada-da... para abrir, en troques, a nova vida dos pobos da Galicia, da Catalunya, da Vasconia, da Valencia... ¡¡Quen o sabe, rapaces, quen o sabe!!...

...Nai Terra: Eu creyo cegamente na tua voz sagra e non dudo de qu eaxiña vai cumprirse a santa profecía n'un Día de Galicia con tod'a luz de Xulio, e no que o viño do Sol, ferindo as altas copas dos pinos verdecentes, encherà o ar coa nosa canción toleirona, gargallante e algareira, que leve pol-o mundo a nova libértá berrando aos outros pobos que os tempos ledos e souriles foron chegados xa o fogar vello e fidalgo do Bardo Breogán!...

JOSE POSADA CURROS.

Compostela, No San Yago do MCMXXIII.

No día de hoxe

Día de Galicia, día grande por escelencia ten de ser hoxe para todol-os galegos.

N-este día temos de ouvir as fortes badaladas e repiques nas campás das eirexas das cidades e vilas.

Todol-os pobos están vestidos de gran gala.

Arcos de trunfo, donde mesturado o loureiro cò toxo e pino vense lëndas patrióticas coronadas por grandes bandeiras galegas.

As rapazas van saindo còs seus millores e feituços traxes, algú d-eles sacados do fondo das huchas.

Son dos tempos das nosas aboas.

Os mozos garridos como de cote, locen nas suas montañas as prumas mais bonitas que atoparon.

Nas suas facianas vese rebuldar a ledicia propia das grandes solenidades.

Mozas e mozos van cara ao pazo do Concello, alí no medio da praza verémolos beilar a muiñeira ao son da nosa gaita.

Mais tarde irá todo o pobo ao grandioso mitin no que os patricios falaránlles na nosa lingoa.

Sintense uns berros... ¡Terra a Nosa!... ¡Viva Galicia!... uns aturuxos nos que os nosos mozos sintetizan a fonda ledicia que sinten.

Xa chega a noite.

Na praza vaise xuntando a xente, non falta ninguén, vellos petrucios coas suas cirolas, neníños no colo das suas nais, mozas de parola còs mozos.

Comenzan os fogos, bombas que sintense d-un lugar a outro, vense algunhas figuras de fogo que se van esmorecendo.

Toda a xente está ollando para un punto fixo: Falta a fachada.

Ouvense uns fortes aprausos e berros, xa comenza a arder a fachada, a xente vaise entusiasmando, está a rematar o fogo.

De súpeto xurde un letreiro lumioso... ¡Terra a Nosa!... O pobo repite o xurdio berro.

No intre xurxe unha grande estrela verde que daba remate á fachada.

Xurdios berros de loita saen do pobo. ¡Redenzón!...

FEDERICO ZAMORA.

Lea vostede o próximo número de
A NOSA TERRA

¡Patriota, escoita e recapacita!

Todol-os pobos, conmemoran o Día da Patria, como unha data, lembratoria da redención adquirida no campo das liberdades.

E día de festa do espírito e d-eixempro vivo, ant-os pobos escravos, do que pode a propia determinación. O Día da Patria, é para os cidadáns dos pobos libres, a ratificación solemne do sentimento patriótico e da exaltación nacional, que fixeron d-un pobo escravo, pero con persoalidade, un pobo libre, que deu a historia unha páxina gloriosa, esculpida co lume do seu desexo de ser, é integrada pol-as leises do seu dreito nacional, obra exclusiva da vontade do pobo.

Galicia, a nosa Patria espiritual, que n-outros tempos foi dona e soberán dos seus destinos, que dou à civilización os froitos meirandes da súa inxente persoalidade, que viviu sempre pensando na súa estrela solitaria (a pesar das cadeas que os canallas sobor d-eia botaron), inda non pode celebrar o seu Día da Patria. E escrava, ten as serpres chuchándolle os peitos e sober do seu corazón a ameaza tiránica do opresor.

Nin o amor dos seus fillos, nin as súplicas de liberdade sempre demandada, foron d-abondo, para que o Estado opresor concedéralle a Galicia o que a súa vontade nacional habialle dado n-outras edades. Xa estamos cansado!-os seus fillos de ter tan lonxano o Día da Patria, xa en nos-outros fixo lume sagrado a idea de non consentir por mais tempo tanta escravitude, xa estamos cansos de non poder chamar mai a quen nos arrolou no seu berce e nos agarimou cos seus bicos. Son chegáidol-os tempos da nosa redención, xa é moito tanta mansedume. A Patria Galega agarra de nós a definitiva demanda de liberdade. E o dreito a propia determinación, quen esixe que Galicia sexa soberán, son as leises da Natureza as que nos manda cumprir o noso deber.

¡Patriotas galegos! si non esquencíchedes os agarimos da nai feiticeira, que foi libre é hoxe é escrava, sin tendes nas pupilas a tristeira visión de tanta escravitude e baixaza, a cumprir co voso deber, que veña pronto a liberdade, conquistado pol-os medios a que nos levaron os opresores; si esto facemos, entón podremes celebrar o día da nosa redención, como o Día da Patria, afinada n-un desexo de igualdade e que teña por lema PAZ, XUSTICIA E LIBERDADE.

AMARO DE VILAMELLE.

Sant Yago do 1923.

Todol-os pobos do mundo conscentes da súa existencia e do seu valer, amosan con satisfacción as súas características: as costumes, a arte, a fala, os traxes típicos; todo canto os diferencie dos demais. D'este xeito à par que manteñen nun nivel elevado a súa persoalidade, atraen a curiosidade, o interés dos estranxeiros que adican o seu tempo e mail-o seu diñeiro à correr o mundo en procura de cousas desconocidas, de emocións novas.

E nos días de gran festa, sobre todo cando se trata das grandes festas nazonaes, faise a consagración da alma do pobo adicando a maor importancia à organización de bailes, cantos, música, exhibición da típica indumentaria; todo ese conxunto de particularidades pintorescas e rebuldeiras que à vez que sirven para fomentar a riqueza enorme do turismo, sirven tamén para conservar todo canto significa a vida peculiar do país, o espírito da raza, para continuar a súa historia.

O día de hoxe, día de Galicia, debe ser así: a consagración da nosa raza, do seu espírito; o afinamento da

nosa persoalidade; a exaltación de canto sinifique galeguismo, na arte, nas costumes, na fala; e xa que aínda non desaparecen da conciencia de certas xentes como un aldraxe o nome de *gallego*, debemos amostar que os galegos temos algo de superior à todos eses que nos calunian e nos escarnecen, algo que é o traballo, a voluntá, o ideal da nosa Terra.

Hoxe mais que nunca debemos collernos todos da man, cantos sintamos cobiza de redención, de grandeza para a nosa Galicia, e nunha roda xigantesca, en que o mesmo espírito de amor à nai Terra, que é o amor à nós mesmos, aos nosos pais e aos nosos fillos, nos una, poñamos nos beizos coma un xuramento de promesas e decisións que aniñan no noso corazón, para acadar no porvir a grandeza do noso pobo, o berro sacro de ¡Terra a Nosa!

LEANDRO CARRE.

Eu non podo ser senon nazonalista

Porque así o creo por ley de Deus e dos pobos.

Non podo ser d'outro xeito, pol-o fondo amore que sinto por ista terra donde naceu miña chorada nai e miña aboa.

Non podo ser d'outro xeito, porque eiquí na Galiza, naceu meu pai e meu abó.

Non podo ser d'outro xeito, cando para ourentarme en maor cultura, tiven que buscala nos libros extranxeiros, xá que na cativa Castela, nunca puideron doarma superior a nosa basta e xurdia.

Porque cando quixen un día en Castela lembrarme da miña terra, da nosa conciencia sana e baril, topeime n'unha festa, en que as fillas de catro desleigados vestían o noso traxe como unha curiosidade para facer rir, e oubin a mais de catro pais mentar que Galiza, era a filla meiga d'a Hespaña sumisa e obedente e vin a un setemesino estudante de Dereito, entrar a provocarme a risa dos compañeiros d'o Casino, vestido de labrego, levando na man a monteira qu'outros abafaban en champán.

Eu non podo ser d'outro xeito o ver o asoballamento que dos nosos labregos fan os amos das segas da ruin Castela.

Eu non podo ser d'outro xeito, cando santamente me indíñei o ver comos castelans se rían de nós na repensación das obras d'as nosas costumes e maldecín os canallas asalariados da pruma qu'exprotan indíñamente os nosos persoaxes, presentados falsamente ante públicos estranos e fan das nosas costumes relixiosas, motivos de descreto pr'as nosas creenzas.

Non podo ser d'outro xeito, cando a primeira vez que lle peguei a un home, foi a un castelán noxento, que se astreveu a chamarme *Galego* por insultarme.

Galego sempre, galego de nome e corazón; galego de sentimentos e orgulo, nunca de alcume.

Porque Galiza, dende que perdín a santa que Deus me dera, e a que tomei por nai, non por madrastra.

XAVIER SOTO VALENZUELA.

Vigo.

No Día de Galicia

A terra ou à Patria—que o mesmo monta—podemos servila en todol-os istantes da nosa existencia. Non pide a todos os mesmos sacrificios, nin eisixe a todos ó cumprimento dos mesmos deberes. Pro así como ó fillo amante atopa de cote, aínda nas mais ordinarias ocorrencias da vida, ocasión de amostar a súa nai ó amor que por ela sinte, así nós podemos dar proba do noso patriótico celo, cum-

prindo esmeradamente, valerosamente, si fose mester, as obrigaciós que con Galicia temos contraído.

Non sólo coas armas se defende á Patria. Deféndena tamén aqueles fillos que cumprindo os deberes que a súa posición lles impón, co-ó pensamento e ó corazón postos na groría, na liberdade e na prosperidade da súa terra, saben conservar o sagrado tesouro de riquezas espirituales e materiais herdadas dos seus maores, e trasmitilo, acrecentado e millorado os descendentes.

Traballemos en tal sentido e que os nosos fillos teñan a fortúa de festexar o DIA DE GALICIA nunha terra tan grande, tan culta e tan rica cal desexamos os nacionalistas; nunha Patria onde poidan sentir os seus habitantes o nobre e santo orgullo de vivir libres á sombra bendicida da groriosa bandeira galega!

Salvador Cabeza de León.

No mes de Santiago, do ano 1923.

ESPERANZA

Hoxe é día de recollimento para todol-os galegos. Día adicado ao enalteceamento da meiga terra e da podente raza, debemos erguel-os nosos corazóns, entromediar dos neboeiros que cobren de soma o porvir, postos nosos pensamentos no alto, fixando nosas olladas na tenue craridade que brila no fondo das tebras e coa alma enchida de fe, seguilo camiño que nos sinala a luz da esperanza.

Fagámol-o así sin abaixamentos e desmayos e sin accugo para que chegue mais axiña aquel soñado instante de que rachando as negruras de hoxe luzca esprendente a aurora da nosa redención.

EUGENIO CARRE ALDAO.

NA UNIVERSIDADE DE SANTIAGO

A cátedra de língua e literatura galegas

A Facultade de Filosofía e Letras creada recentemente na Universidade compostelá, dirixiuse ao Goberno por iniciativa do ilustre catedrático, noso moi estimado amigo don Armando Cotarelo, á fin de que sexa establecida a Cátedra de Língua e Literatura galegas.

E moita a importancia que tén este feito, non sômente pol-o que dinifica a nosa fala tan merecente de amor e d'estudo pol-a súa beleza, pol-a súa necesidade para a vida de relación no país e en xeneral nos de língua portuguesa, tan semellante á nosa, e pol-a importancia que ten a literatura galega no pasado e aínda no presente; importancia que influiu nas letras castellanas, e que pode ser base da grandeza artística e espiritual da nosa Terra.

Agardamos que todol-os xornaes, todal-as institucións, todol-os galegos, en fin, lle den quentura e apoyen esta xustísima petición con ouxeto de acadar o inaprazable establecemento da cátedra solicitada, que tan necesaria é na Universidade galega.

NO ANIVERSARIO DE ROSALIA CASTRO

O día 15 d-este mes fixo trinta e oito anos que morreu Rosalía, a nosa santa poetisa, a que en versos por ninguén igualados soupo cantar as grandezas da nosa Terra. Foi a súa musa un mar d-amore que inundou todol-os corazóns galegos. Unha muller como Rosalía abonda para facer grande á un pobo. No seu aniversario non poderíamos atopar millores verbas para expresarlle o noso homenaxe que as do gran poeta Cabanillas.

A Rosalía Castro

*Dúas nais me bican e me dan arro'o,
Unha, a do tempo neno, a pomba aquela
que me acochou, mimosa, no seu colo
e-o xeito homilde da virtú sinxela.*

*Afundido no dor, frebente, tolo,
chamaba a morte a berros ó perdela,
cando ó ler os teus libros ¡ou consolo!
surdiche Tí: contigo tornou Ela!*

*Dend-entón, si ferido dos penares
que ensangrentan a vida con que loito
pouso a y-alma nas FOLLAS y-os CANTARES,*

*¡Rosalía! ¡ña Nai! ¡miña Santiña...!
¡mentral-a Rula milagreira escoito,
sinto unha doce man que me acariña!*

RAMON CABANILLAS.

NO DÍA DE GALICIA

CARA O PAZO

A terra tén que ser do qu'a traballa,
 Xa qu'o seu froito a humanidade chega;
 Escravos n'habera. Quén restoballa,
 Seméa, sacha, arrenda, acrua, rega,
 Recoll'e limpa ó gran dempois que malla,
 Y-a cotio o suor ó rego entrega,
 Adebaxo do Sol, co seu arado,
 Non debe de topar nada contado.

(D'un traballo en perparación).

Un pazo solarego na valgada
 Pol-a quun río serpea silandeiro;
 Verdexa o campo ó lonxe, sin lindeiro,
 N'o medeo d'unha finca amouroada
 Tres légoas á redonda en si cerrada,
 Colle as terras millores d'a comarca,
 Onde do negro feudalismo a marca
 Quedou d'antiga escravitú pasada.
 Siteos fondos e própeos de besada,
 Que n'a vida, un gran siquera deron,
 Pois século tras século estiveron
 Covertos de silveira y-erballada,
 Vense ó pé de vaixadas regadias,
 Que, podendo ser verdes erbales,
 Campuleiros namais son, e xuncales,
 En onde non se ven vacas nin crías.

Carballeiras que nunca se podaron,
 D'as qu'as ponlas caendo se podriron
 Sobre terras que nunca arado viron
 E d'esterco servindo as engordaron,
 Entertar van co monte, ond'os toxales,
 Retortos, por los anos revelludos,

Os anos correron,
 Os tempos pasaron,
 Os nenos medraron,
 Xa cuase homes son;
 Un día que xuntos
 Os vea n'o quinteiro,
 Manoel, moi tristeiro,
 Falou d'este són:
 "As terras cativas,
 E poucas que temos,
 Meus fillos xa vemos
 Non dan para comer;
 Aquí n'esta chouza
 N'hai mais que negrura,
 E onde fartura
 Sô debera haber".
 "A médeas o gando,
 Porque non mantemos
 Pois herbas non temos.
 Ninguén no lo dá;
 Morréronlle es vácaros
 A porca parida,
 co'a fame xumida

Vel'ahi ela está".
 "A casa alboyada,
 sin pan nin farifia,
 Baleira a cucuña,
 Baleiro o cabás,
 sin roupa n'as uchás,
 de grasa nin chisco,
 Debémolle o Fisco
 Dous anos atrás".
 "D'un día para outro,
 Por este quinteiro,
 Lambido e lampeiro
 Xa estou vendo vir,
 Ao ministro, o pouco
 Que queda a embaigarnos,
 Disposto a votarnos
 De todo á pedir."
 "Vos, que sodes mozos,
 Abarraganados,
 Co'a fame anicados
 Non debedes d'estar;
 Fuxi d'esta terra,
 Meteivos toureiros,

Renegridos, e mestos, e con nudos,
 D'as feras monterias son tobales...
 Apena ó ánemo ollar tal abandono;
 Y-o mirar tan boa terra sin produto
 Ponse un a cavilar ¿quén será o bruto
 que non quér traballar? ¿Esto ten dono?
 O dono, hoxe, lixado pol-o viceo
 En Madrí, o dominio, ó Pazo afeuto,
 Recólleo d'a man limpo e direuto
 D'un aministrador qu'o é d'ouficeo...

.....

 Cuase enfrente, n'a cima d'un petouto,
 Tiña á casa Manoel des que casara;
 Un fillo, tras un fillo, outro tras outro,
 foron todos os béns n'os que medrara.
 Catro leiras d'un monte que anovara,
 Catro leiras de terra ruinceira,
 Sen lentura, cativa é cascalleira,
 Era vida á qu'o probe s'apegara.
 Terra seca, ruin, polvorescenta,
 Codeseira, con eiba, espúrea é fría,
 Moitos anos o probe non collía
 Gran pr'ó cano que gravaba á renta.
 Ispido, sin comer, é traballando,
 Así a vida levou o disgraciado,
 Pol-o sol do vrán, xa requemado,
 Ou do inverno c'o frío tremeando...

.....

*Xogantins, lacoeiros,
 Ou ide roubar..."*
 Calou o petrucio,
 Pro o fillo mais vello,
 Ao ouvir o consello
 Cambeóu de coór;
 "Non deixo esta terra
 —Dixo—, nin *toureiro,*
Ladrón, lacoeiro,
 Son nin *xogador."*
 "Comigo o dereito
 de vivir eu levo,
 Y-ó mundo me debo
 Para traballar;
 ¿Vedes aquel Pazo?
 Pois tiven un sono,
 Que d'el serei dono,
 Y-alí vou parar..."

JESUS SAN LUIS ROMERO.

Compostela, 8-7-1923.

Non é o Día de Galicia, como coidan os vellos cazurros do rexionalismo con gregos e lacón, unha festa mais para adourar un ídolo ou un fetiche, ou, cando menos, para andar d'enchente ou ceibar n'un brindis, ao redor d'unha caterva de parvos, un centón palabreiro de parvadas. O Día de Galicia é a evocación, a vibración das antigas arelas de liberdade—encarnadas nos nosos bardos e nas nosas xestas épicas—renovadas ao longo das centurias nos peitos fidalgos e nos nobres espíritos que antes quixeran ver a súa Terra trocada en "taboleiro de mercería yanqui ou en pesebre de besta xaponesa"—se a vida non tivera mais que unha representación groseiramente materialista, que humillada y-envilecida, c'unha resignación propia d'esclavos, aos pes d'unha nación decadente e baixo a pauta d'un estado de salteadores con levita. Pros gallegos conscentes non hai dilema ningún entre escoller o camiño da súa dinidade, na que resoa a vos solene dos petrucios barudos, fortes aínda nas súas tumbas (¡porque os mortos mandan!), ou seguire da man da cuquería ou do cretinismo, arrastrando o autodesprecio, sin persoalidade e castrados na y-alma, afirmando a intanxibilidade d'unha patria inexistente, basada n'unha unidade ficticia e filla d'unha ollada seminal incestuosa d'uns reis idiotas. Pros gallegos o ser nacionalista e xa unha cuestión d'ehonore. Pol-o menos nacionalista, porque eu, meus amigos, non vexo para Galicia, sobre todo prá súa dinidade, mais camiño que o d'un radical separatismo.

ROBERTO BLANCO TORRES.

Opiniós d'un mariñán

Os galegos divídense en tres clases: enxebres, homes e doncellos.

Pertencen á primeira aqueles que, sin cobiza nin interés, aman a Terra, dándose conta de que o empobrecimento dos nosos valores é un caso de dinidade individual e colectiva.

Chámanse homes os que, adicados ao traballo, falan galego ou castelán, é onde queira que s'atopen non renegan da Terra, inda que para eles non sea sustantivo o problema da nosa liberdade.

E son doncellos, os que, non sendo peixe nin carne, teñen a alma impermeabilizada para toda idea de rexeneración galega, falan en castelán do mesmo xeito que os maragatos, e son verdadeiros parasitarios no campo de total-as actividades.

Dicir que un poeta é tanto menos poeta canto mais sona ou popularidade tén, é unha parvada filla d'unha alma cativa ou d'un corazón inzado d'envexa.

Os poetas de lingua galega, cando acadan o posto mais ergueito na alma das multitudes, é porque souperon interpretar as arelas, as saudades e as esperanzas da raza.

Rosalía Castro e Carros Enriquez son, pois, os dous luceiros mais relumantes no ceo da literatura galega.

Cando na emigración atopei algún hespañol a quen lle preguntei s'era galego, sempre me respondía asperamente que non, como se a pregunta fose un aldraxe.

Por dinidade propia, eu non quero ser mais que galego.

O día mais grande de Galicia será aquel en que os que falan de *estridencias*, deixen de cometelas contra nós; o día en que os *homes* se tornen *enxebres*, o día en que os *doncellos* se adiquen a facer encaixe de Camariñas, constituindo entón unha clase productora, e cando algún académico da Galega seipan falar a lingua patria, e se dispoñan a falala.

ASIEUMEDRE.

¡Terra a Nosa!

O noso moi querido irmán Leandro Pita Romero, que s-atopa desempeñando o cãrrego de Segretario particular do gobernador civil de Barcelona, enviounos o seguinte telegrama, que publicamos cheios de ledicia, n-este solemne día de exaltación patriótica:

«Por falta ausoluta de tempo pra mandarles unhas cuartillas pr' A NOSA TERRA, envíolles un saúdo agarrimoso e a miña sinceira adhesión no Día de Galicia».

LECTURAS

"Nós".—Ourense.

Recibimos o número 17, que publica: "O novo arcebispo galego", unha interesantísima carta de Portela Valladares en col da lingoa galega; "A cantiga do feito", de A. Villar Ponte; "O teósofo alemán Rudolf Steiner", de Vicente Risco; "Encol da chuvia", de Eduardo de Ontañón; sección arqueolóxica, arquivo filolóxico e etnográfico de Galicia, os homes, os feitos e as verbas, e comenza publicar de redacción "As fontes para a historia antiga de Galicia".

Pida vostede en total-as partes

Cerveza "EL AGUILA", de Madrid

Sidra Champagne "GUAY"

Viños das "Bodegas Riojanas"

Ramos e Compañía (S. L.)

Avenida de Rubine, 11

A CRUÑA

A SUPERIORIDADE
DOS

CALZADOS SENRA

abonda para xustificar a preferencia dos consumidores. Mais o
procedere d'unha industria gallega,

HONRA DA NOSA REXIÓN

obriga a non gastar outros a cantos sinten amor pol-a sua Terra.

Fábrica: Juan Flórez, 136 — A CRUÑA

DESPACHOS: { Cantón Grande, 15 - A Cruña.
Real, 110 - Ferrol.
Príncipe, 9 - Vigo.

***Incombustibles
lixeriras Impermeables
as pizarras C. Y. T.***

son a millor cuberta para tellados

Pódense ver empregadas nos edificios: Cuartel das Mercedes, de Lugo; Balneario de Guitiriz, e nos edificios recentemente construídos no Campo da Estrada, da Cruña, para Inxenieros militares, etc., etc.

Son perfectamente regulares, cortadas a máquina e solo pesan 16 kilos metro cuadrado

Vendedor exclusivo: VIUDA DE NOVOA

Payo Gómez, 6 - A CRUÑA

MONDARIZ

SOUZA - CORUÑA

Augas minero-medicinales e Bicarbonatado-sódicas

Gran Hotel Balneario con todas as comodidas e adiantos modernos

Propietarios: Fillos de Peinador

Mondariz (Pontevedra)

Explotación general de Trapos y Metales de Galicia

SOCIEDADE ANONIMA

IMPORTACION

EXPORTACION

Trapos - Metaes - Ferro - Cordas - Lás - Redes - Ósos - Cornos
Pezuñas - Sacos

S U C U R S A E S

Santiago, Betanzos, Ferrol, Curtis, Mellid, Orense, La Rua, Ginzo de Limia,
Sarria, Lugo, Pontevedra e Vigo

Casa central: A CRUNA

Soçorro, 10

Apartado 36

Almacés de ferros, aceiros, metás, ferramentas
e toda crás de ferretería

Fernández, Torres y C.ª

Casa central: A CRUNA

Linares Rivas, núm. 12

SUCURSAL: Cantón Pequeno, 9 e 10

Teléfonos... { Urbano 75 e 78
Interurbano 49

V I G O

Urzáiz, número 1

Teléfono 253

Ultramarinos finos

Justo Navarro

Casa fundada en 1864

Telegramas.....
Telefonemas.. } Navarro
Cablegramas.. }

Exportador de víveres e provee-
dor de buques

ALMACÉS: Marina, 5, 21 e 29

Oficiñas e despacho: Real, 21

A CRUÑA

ZINCKE HERMANOS
LIBRERIA — PAPELERIA

IMPRENTA

Cantón Grande, 21—Estrella, 37

— A CRUNA —

FARMACIA EUROPEA

— DE —

Lopez Abente

— REAL, 55 —

A mellor surtida da Cruña e un dos estabre-
cimentos da súa crás que máis honran a Gal-
cia. Mentada con arreglo aos derradeiros adian-
tos.

Paulino Freire
BOUZAS - VIGO

Sucursaes: en Cruña - Ferrol

Redes d'algodón para tarrafa
Aparellos, armados e en panos, para
barcos pesqueiros
Malletas de abacá e cáñamo alquitra-
nado—Cables de aceiro, ingleses
Aceites minerás e vexetaes, e surtido
compreto para maquinaria e pesca

— Santa Lucía, 26 e 28 - A CRUÑA —

Fillos de H. Hervada

Casa fundada en 1865

A CRUÑA

**FERRETERÍA, QUINCALLA, MUEBLES,
MAQUINARIA AGRICOLA, PEDRAS
FRANCESAS PRA MUIÑOS, ETC., ETC.**

Grandes Almacés de Tecidos
NUEVO MUNDO

SECCIÓN DE SASTRERÍA E CONFECIÓNS

Inmenso surtido en Panos da Rexion
e Estranxeiro. Confeciónanse toda crás
prendas para mulleres, homes e nenos

SAN ANDRÉS, 41 e 43—Teléfono 250

A CRUÑA

EFFECTOS NAVALES

— DE —

Ferrer e Compañía-Sucesores

F. BERTRAN E MIRAMBELL

Vigo e a Cruña

Casa fundada en 1868

Artigos xeneras para equipo da Mariña mili-
tar, vapores, barcos de vela e pescadores.